

Скриник Ліна Миколаївна,
старший викладач кафедри гуманітарної підготовки
Інституту кримінально-виконавчої служби
(тема: Роль самостійної роботи курсантів з медіа
презентацій щодо розвитку мовної та інформаційної компетенції)

Скриник Мірослава Віталіївна,
викладач кафедри іноземних мов
Національної академії внутрішніх справ
(тема: Формування професійної компетентності студентів
ВНЗ у процесі навчання іншомовному спілкуванню)

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ КУРСАНТІВ У РОЗВИТКУ МОВНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Нещодавно навчання іноземних мов базувалося на традиційному підході, який полягає в повідомленні викладачем суми теоретичних знань і вироблення у студентів вмінь та навичок з дисципліни, що вивчається. В умовах аудиторної форми навчання викладач не завжди має можливість приділити належну увагу кожному студенту, саме тому багато з них втрачають мотивацію і зацікавленість до навчання, що призводить до суттєвого зниження рівня їхніх знань, умінь та навичок. Отже, однією з основних задач викладача є активізація діяльності кожного студента в процесі навчання, створення ситуації для їхньої творчої активності.

В останні роки питання застосування нових інформаційних технологій стає все більш актуальним. У Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» зазначено, ІКТ – це сукупність засобів і технологій, призначенням яких є збирання, зберігання, обробка та передача інформації, включаючи, але не обмежуючись, Інтернетом, мобільними, телекомунікаційними системами та системами бездротового зв'язку. Їхньою основою є глобальні телекомунікаційні мережі, інтелектуальні комп'ютерні системи та програми.

Основною метою навчання іноземної мови в навчальних закладах загалом і вищих зокрема є розвиток уміння використовувати іноземну мову як інструмент міжкультурного спілкування в різноманітних сферах

життєдіяльності. Сфера застосування комп'ютера у навчанні іноземних мов є надзвичайно широкою, тому що його використання забезпечує студентам можливість роботи в інтерактивному середовищі навчання, крім того комп'ютер може бути ефективно використаний для наочного уявлення мовного матеріалу, розширення словникового запасу і знайомства з новими зразками висловлювань, візуалізації і покращення запам'ятовування конструкцій мови, що вивчається, взаємозв'язків між мовними конструкціями, тренінгу визначених вмінь та навичок.

Робота з комп'ютером не тільки сприяє підвищенню інтересу до навчання, але й дає можливість регулювати постановку навчальних завдань за ступенем їхньої важкості, заохочування правильних рішень. Крім того, комп'ютер дозволяє цілком усунути одну з найважливіших причин негативного ставлення до навчання – неуспіх, обумовлений нерозумінням матеріалу, тому що студенту надана можливість використовувати різноманітні довідкові посібники і словники. Працюючи на комп'ютері, студенти отримують можливість довести вирішення завдання до кінця, спираючись на необхідну допомогу.

Комплексне використання можливостей сучасних засобів навчання сприяє динамічності, інтенсифікації процесу навчання, його новизні, більшій індивідуалізації і диференціації, варіативності учбової діяльності і, зокрема, цілеспрямованій інтеграції різних видів діяльності, що дозволяє по-новому організувати взаємодію всіх суб'єктів навчання. В інформатизації освіти виділяється новий напрямок сучасних засобів навчання – інтерактивні засоби.

Нові інформаційні технології впливають на всі компоненти системи навчання: мету, зміст, методи, організаційні форми та засоби навчання, що дозволяє вирішувати актуальні завдання педагогіки, а саме: розвиток аналітичного мислення, творчого потенціалу та самостійності студентів. Оскільки викладач в процесі своєї роботи повинен не тільки передавати певний обсяг інформації, але й формувати потребу самостійно добувати знання із застосуванням різних засобів, від якості організації пізнавальної активності студентів залежить ефективність навчання [3].

Наш час вимагає забезпечити підготовку фахівців, що поєднують професійну компетентність і вміння швидко адаптуватися до мінливих життєвих умов, брати на себе ініціативу, самостійно приймати рішення і реалізовувати їх на практиці. Ця вимога висуває на перший план здатність до саморозвитку та самовдосконалення, а, отже, до постійної самоосвіти особистості фахівця

Згідно останніх тенденцій організація самостійної роботи курсантів з медіа презентацій набуває особливого значення у зв'язку з оптимізацією кредитно-модульної системи навчання, спрямованої на розробку нової концепції самостійної навчальної діяльності з урахуванням особистісно орієнтованого розвитку студентів. У зв'язку з цим використання комп'ютера та мультимедійних засобів допомагає реалізувати персонально-орієнтований підхід до навчання, забезпечує індивідуалізацію і диференціацію з урахуванням особливостей студентів, їхнього рівня знань.

З впровадженням у навчання особистісно-діяльнісного підходу, орієнтованого не тільки на засвоєння знань, але й на способи цього засвоєння, на образи і способи мислення і діяльності, змінився і підхід до питання самостійної роботи. Тепер науковці визначають самостійну роботу як діяльність студентів, спрямовану на повне засвоєння навчальної програми, без прямої участі викладача в аудиторний та у позааудиторний час.

У сучасній вищій школі навчальний процес все в більшій мірі набуває характеру самостійної праці студентів, що організовується і перевіряється викладачем на основі новітніх методів і засобів навчання.

Проблема самостійної роботи студентів досить повно і докладно розглянута в методиці викладання іноземної мови, їй присвячено спеціальні дослідження і відводиться певне місце в навчальних посібниках (Гарунов М.Г., Гез Н.І., Ляховицький М.В., Миролубов А.А., Фоломкіна С.К., Шатілов С.Ф. та ін).

Проведений аналіз наукових праць показав, що немає єдиної точки зору щодо поняття «самостійна робота». С. І. Архангельський визначив самостійну роботу як самостійний пошук необхідної інформації для отримання знань,

вирішення навчальних чи професійних задач [1, с. 53]. Н. В. Кузьміна вважає, що, самотійна робота є виявом самотійності розуму, що передбачає наявність внутрішніх спонукань, осмислення змісту та цілей роботи [4, с. 223]. До поняття "самотійна робота" Г. В. Рогова та її колеги відносять діяльність, що передбачає максимальну активність того, хто навчається, по відношенню до предмета діяльності та матеріалу, який засвоюється.

Аналіз наукових доробок засвідчив, що ефективність самотійної роботи з будь-якої дисципліни, у тому числі й англійської мови, залежить від оптимально планування та керування цим видом роботи, її систематичного контролю та наявності у студентів мотиваційного фактору.

Підвищенню мотивації щодо виконання самотійної роботи з англійської мови сприяють чіткі інструкції щодо виконання завдання та визначення алгоритму їх виконання; посиленість вправ, що пропонуються для самотійної роботи; усунення деструктивних факторів; зв'язок із життям, а також використання інформаційних технологій, зокрема, персонального комп'ютеру та мережі Інтернет. Це пов'язано з наявністю якісних та цікавих електронних курсів, посібників та сайтів, сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Мета самотійної роботи - активізувати пізнавальну діяльність студентів у навчальному процесі, розвинути їх мовленнєві навички та вміння, допомогти тим, які мають слабку підготовку з іноземної мови. Отже, самотійна робота є найвищою формою навчальної діяльності за критерієм саморегуляції і цільової спрямованості; вона може диференціюватися залежно від джерела керування, характеру спонукання.

Організацію самотійної роботи студентів у курсі іноземної мови не можна розглядати як ізольовану проблему. Загальновідомо, що вона є органічною частиною навчального процесу, передумовою успішної реалізації програмових вимог з цього предмета. Особливого значення при цьому все більше і більше набувають самотійні завдання, оскільки жоден курс навчання іноземної мови не

дає студентам повного оволодіння мовою, а тільки допомагає їм здолати труднощі у процесі засвоєння знань та їх подальшого вдосконалення.

Одним із ключових елементів використання медіа презентацій в процесі навчання іноземних мов є можливість інтеграції професійних знань та іншомовної комунікативної компетенції. Використовуючи метод медіа презентацій у вищому навчальному закладі, студенти знайомляться з основами науково-пошукової діяльності та стикаються з необхідністю вирішення професійних проблем. Фахова спрямованість навчальних проектів вимагає від студентів застосування навичок професійного спілкування іноземною мовою, що обумовлює специфіку використання проектних технологій у ВНЗ.

Використання медіа презентацій на заняттях з іноземної мови активізує комунікативну спрямованість навчальної діяльності. У процесі колективної співпраці іноземна мова виступає інструментом для генерації, розвитку та поширення думок. Спілкування під час такої роботи набуває різних форм: у парах, у малій групі, у колективі і т.д.

Застосування методу медіа презентацій має виховний та розвивальний потенціал, що передбачає серед іншого: активізацію та мотивацію студентів до навчально-пізнавальної діяльності, розвиток вмінь інтегрувати знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, сприяння колективній роботі, розвиток вмінь

Візуальні засоби навчання такі як медіа презентації використовуються в першу чергу для опори при поданні граматичного, лексичного матеріалу, будь-якої ситуації, стимулюючої спілкування. Ситуативна мотивація виховує у студентів потребу в спілкуванні, створює так звану мотиваційну підготовленість, яка, в кінцевому рахунку, є одним з ключових факторів успішної участі в іншомовному спілкуванні. Вивчення ролі візуалізації в комунікативному методі навчання дає нам можливість переконатися, що засобами візуальної наочності задаються смисловий зміст і логічна послідовність висловлювання, тобто таким чином створюється смислова опора говоріння.

Візуальна наочність, що носить змістовний характер, забезпечує перемикання уваги студентів у процесі навчання іноземної мови на смислову сторону спілкування і сприяє створенню потреби у висловленні і своїх думок і якісному сприйнятті усних повідомлень викладача.

Спеціальним чином підібрані й організовані на різноманітних носіях візуальні засоби навчання давно і успішно використовуються в навчальному процесі як невід'ємна його частина, найбільш доступна для сприйняття форма подання навчального матеріалу. Вони створюють особливе предметно-мотиваційне середовище, яке в силу своєї змістовної суті сприяє розвитку пізнавальної активності, творчих здібностей студентів і, в результаті, формує їхню освітню, когнітивну та комунікативну компетенцію. З іншого боку, будучи усвідомленим чи неусвідомленим "зовнішнім подразником", візуальні засоби навчання дають додаткову психологічну опору для успішного засвоєння навчального матеріалу за рахунок конкретизації абстрактного.

Для ефективної організації контролю за самостійною діяльністю студентів викладач має чітко визначити терміни контрольних заходів, їх зміст та кількість, спланувати у якій формі буде проводитися контроль та розробити систему контрольних заходів з урахуванням бюджету часу молодих людей.

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, правильно організована самостійна навчальна діяльність студентів під час вивчення іноземної мови сприяє розвитку пізнавальних здібностей студентів, появі внутрішньої мотивації, розвитку мовленнєвих навичок та вмінь та розширенню мовної практики студентів. Проведення практичних занять зі студентами першого курсу із застосуванням вищезгаданих інноваційних технологій підтверджують їх ефективність. Студенти виявляють більшу зацікавленість в інтерактивному пізнанні та засвоєнні матеріалу, а відповідно – показують вищий коефіцієнт його опанування.

Таким чином, розглянуті нами інноваційні технології значно збагачують та вносять різноманіття у викладання іноземної мови, де на зміну традиційним

методикам приходит інтелектуальний творчо-технологічний пошук та орієнтоване на постійний саморозвиток навчання.

Список використаних джерел:

1. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / С.И. Архангельский. – М.: Высшая школа, 1980. – 368 с.
2. Гальскова Н.Д. Теория Обучения иностранным языкам: Лингводидактика и Методика / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. – М., Издательский центр "Академия", 2004. – 335 с. 2. Максимова И. Р. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ – 2000. – No 5. – С. 17 – 22.
3. Герасименко Н.О. Модель організацій самостійної роботи студентів педагогічного університету в процесі навчання іноземних мов Н О. Герасименко [Електронний ресурс] /– Режим доступу: www.rusnauka.com/31_ONBG.../2_95880.doc.htm.
2. Цина А. Типи дидактичної взаємодії викладача і студентів у процесі навчання / А. Цина // Зб. наук. праць Полтавського держ. пед. ун-ту. – Вип. 7 (46). – Полтава: Полт. пед. ун-т, 2005. – С. 268 – 276.
4. Кузьмина К.В. Методы системного педагогического исследования: учеб. пособие / К.В.Кузьмина. – Л.: ЛГУ, 1980. – 266 с.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров; Под ред. Е.С. Полат. – 2-ое изд., стер. – М.: Академия, 2005. – 272 с.